

Ministerie van Justitie & Veiligheid
T.a.v. de minister voor rechtsbescherming
de heer drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Uw referentie: 2211446
Contact : **0318-685 649**/hjt.vos@me.com
Onderwerp : Reactie op Wet wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap
van goederen

Ede, 7 april 2018

Geachte heer Dekker,

Met belangstelling heb ik kennis genomen van bovengemeld conceptwetsvoorstel en ik maak graag gebruik van de mogelijkheid om een reactie op het wetsvoorstel te geven.

Inleiding

Het onderwerp van het conceptwetsvoorstel heeft mijn grote belangstelling. Over de wetswijziging die per 1 januari 2018 in werking is getreden (wetsvoorstel 33 987) schreef ik samen met een collega-notaris in juni 2016 een opinie-artikel in De Notarisklerk <http://www.vpvanotarissen.nl/sites/default/files/Notarisklerk%203%202016.pdf>. Wij kwamen in het artikel tot de volgende conclusies:

- 1. Wijzigingen in het huwelijksvermogensrecht zouden alleen moeten worden doorgevoerd als deze een breed draagvlak in de samenleving blijken te hebben.*
- 2. Als het huwelijksvermogensrecht wordt gewijzigd moet ook de aanverwante wetgeving met betrekking tot partneralimentatie en pensioenverrekening na scheiding een update krijgen.*
- 3. Een wettelijke privéclausule voor erfenissen lijkt ons een goed idee als ook een goede bewijsregeling in de wet wordt opgenomen.*
- 4. Adequate voorlichting van burgers bij het aangaan van een samenlevingsverband is essentieel. Dit geldt wat ons betreft niet alleen bij het aangaan van een huwelijk maar ook bij het aangaan van een niet-huwelijks samenlevingsverband. Het notariaat kan hierbij een belangrijke rol vervullen, maar de overheid is hiervoor de eerstverantwoordelijke partij.*

Aan de hand van de conclusies in het artikel uit 2016 zal ik ook het conceptwetsvoorstel beoordelen.

Breed draagvlak in de samenleving

Het wettelijk stelsel van het huwelijksvermogensrecht zou een breed draagvlak in de samenleving moeten hebben. In 2013 oordeelde de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) over wetsvoorstel 33 987 dat er geen valide uitspraak kon worden gedaan over het draagvlak in de samenleving als er geen onderzoek is gedaan naar de reden waarom meer dan 70% van de stellen geen huwelijkse voorwaarden laat opstellen. Ik pleit er dan ook voor dat alsnog wordt onderzocht welk basisstelsel op een breed draagvlak kan rekenen en of een keuzestelsel zoals dat nu wordt voorgesteld een goed basisstelsel zou kunnen zijn.

Samenhang met aanverwante wetgeving

Wijzigingen in het huwelijksvermogensrecht kunnen naar mijn mening niet los worden gezien van de aanverwante wetgeving met betrekking tot partneralimentatie en pensioenverrekening na scheiding. U heeft recent samen met uw collega Koolmees aangekondigd dat de pensioenverrekening na scheiding vereenvoudigd moet worden. Een initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van het stelsel van partneralimentatie is nog aanhangig bij de Tweede Kamer. Ik stel in mijn dagelijkse praktijk vast dat de onderwerpen "vermogensdeling bij scheiding", "pensioenverrekening na scheiding" en "partneralimentatie na scheiding" sterk met elkaar samenhangen. Over de eerste twee onderwerpen kunnen (huwelijks)partners afspraken met elkaar maken in huwelijkse voorwaarden of partnerschapsvoorwaarden. Het zou logisch zijn dat ook over het onderwerp "partneralimentatie na scheiding" afspraken zouden kunnen worden vastgelegd. Als het huwelijksvermogensrecht opnieuw wordt gewijzigd moet ook de aanverwante wetgeving een update krijgen.

Wettelijke uitsluitingsclausule voor erfenissen

Ik pleitte in 2016 voor een wettelijke uitsluitingsclausule voor erfrechtelijke verkrijgingen. Ik realiseer mij dat een dergelijke wettelijke bepaling niet goed past bij een keuzestelsel zoals dat nu wordt voorgesteld. De KNB geeft in haar reactie van 29 maart jl. als nadeel van het conceptwetsvoorstel aan dat het grote voordeel van wetsvoorstel 33 987 (het overbodig maken van uitsluitingsclausules) weer ongedaan wordt gemaakt. Ten aanzien van dit punt merk ik op dat ook vanaf 1 januari 2018 de uitsluitingsclausule een standaardbepaling is gebleven in testamenten en schenkingsakten. Zo'n groot nadeel is het ontbreken van de wettelijke uitsluitingsclausule dus niet. Over het belang van een wettelijke uitsluitingsclausule voor erfrechtelijke verkrijgingen werd in het artikel uit 2016 ook al relativerend het volgende opgemerkt:

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat het meest voorkomende bedrag dat wordt geërfd een bedrag van € 24.000,00 is, net voldoende om een nieuwe middenklasse auto te kopen. De meeste erfenissen zullen dan ook snel zijn opgemaakt.

Voorlichting

Uit de concept Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel blijkt dat van de trouwambtenaar niet mag worden verwacht dat deze juridische voorlichting gaat geven. De ambtenaren van de burgerlijke stand zien dat dit op dit moment ook niet als hun taak blijkt uit de diverse reacties op het conceptwetsvoorstel.

Ik citeer nog maar eens het artikel uit 2016:

In het Financieel Dagblad werd onlangs de financieel planner John Bult geciteerd die had aangegeven dat het samenlevingsverband (huwelijk of niet-huwelijk) een complex financieel product is, waarbij een adequate financiële bijsluiter op zijn plaats zou zijn.

Ik zou de vergelijking willen trekken met het afsluiten van een hypothecaire geldlening: het is particulieren op grond van de wet niet toegestaan om zonder advies een hypothecaire geldlening af te sluiten tenzij zij eerst de wettelijk verplichte kennis- en ervaringstoets hebben gemaakt. In het huidige digitale tijdperk zou het toch niet al te moeilijk moeten zijn om aanstaande (huwelijks)partners bij het doen van een aanvraag voor een huwelijk of geregistreerd partnerschap goed te informeren over de juridische gevolgen van het huwelijk of geregistreerd partnerschap. Notaris Zwanikken wijst daar ook op in zijn reactie op het conceptwetsvoorstel van 9 maart jl.

Internationale aspecten en kenbaarheid huwelijksvermogensregime

De KNB maakt in haar reactie terecht opmerkingen over de internationale aspecten en de noodzakelijkheid dat het toepasselijke huwelijksvermogensregime uit een register moet blijken. Ik sluit mij aan bij de opmerkingen hierover. En als er wordt gesproken over de wenselijkheid om tot een kostenbesparing voor burgers te komen, pleit ik voor het onderbrengen van het huwelijksgoederenregister bij de KNB: voor een fractie van het huidige griffierecht wordt het huwelijksgoederenregime voor iedereen toegankelijk geregistreerd.

Kostenbesparing voor burgers. Trouwen bij de notaris?

Het conceptwetsvoorstel heeft als omschrijving "Wet wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap van goederen". Onderdeel van het hiervoor door mij bepleitte onderzoek, zou ook onderzocht kunnen worden of het niet tot een kostenbesparing voor de aanstaande paren zou kunnen leiden als zij bij de notaris hun huwelijk of geregistreerd partnerschap zouden kunnen vastleggen tegelijk met het tekenen van de huwelijksvoorwaarden of partnerschapsvoorwaarden. Artikel 1:16 lid 3 Burgerlijk Wetboek maakt het nu al mogelijk om derden als "buitengewoon ambtenaar van de Burgerlijke Stand" (BABS) aan te wijzen die huwelijken en geregistreerd partnerschappen kunnen vastleggen. Ik durf de stelling te pomen dat een behoorlijk percentage van de aanstaande (huwelijks)partners voor die optie zou kiezen, bijvoorbeeld de (huwelijks)partners die wel huwelijksvoorwaarden of partnerschapsvoorwaarden bij de notaris laten opstellen. Bij wijze van proef zouden een aantal notarissen in verschillende regio's van het land als BABS kunnen worden aangewezen. Wellicht leidt een dergelijke proef wel tot de conclusie dat het conceptwetsvoorstel overbodig is: de notariskosten moeten wel worden gemaakt, maar de gemeentelijke leges komen te vervallen. Die gemeentelijke leges belopen snel enkele honderden euro's, tenzij er wordt gekozen voor de optie van het "gratis trouwen", maar voor die optie bestaat in veel gemeenten vaak een wachttijd van meer dan een half jaar.

Tot slot

Ik heb sympathie voor het conceptwetsvoorstel. Toch lijkt het mij van groot belang om eerst goed onderzoek te doen of een keuzestelsel op een breed draagvlak kan rekenen en de huwelijkswetgeving af te stemmen op aanverwante wetgeving. Een goede overheidsvoorlichting over de juridische gevolgen van het aangaan van een huwelijk of geregistreerd partnerschap is noodzakelijk. Voor het goed kunnen functioneren van het rechtsverkeer is het een vereiste dat het toepasselijke huwelijksvermogensregime goed is

geregistreerd en het betreffende register gemakkelijk raadpleegbaar is. De notaris als trouwambtenaar zou een goed alternatief kunnen zijn voor aanstaande (huwelijks)partners die toch al bij de notaris zijn om hun huwelijkse voorwaarden of partnerschapsvoorwaarden vast te leggen.

Met vriendelijke groet,

mr. H.J.T. (Hendrik-Jan) Vos,
toegevoegd notaris